AD SANCTISS. D.N. CLEMENTEM 8. PONT MAX ORATIO HABITA A LAELIO PEREGRINO IN PUBLICO...

Lelio Pellegrini, Silvio Antoniano

PETRO ALDOBRANDINO CLEMENTIS VIII. PONT. MAX. FRATRIS FILIO S. R. E. DIACONO CARDINALI.

LAELIVS PEREGRINVS. S. D.

STANISLAVS MinsKy, Palatinus Lenciciensis ac SIGISMVNDI III. Polonorum atq; Suecorũ Regis inuictissimi, apud Sanctissimũ D. N. CLEMENTEM VIII. patruum tuum Orator, cum reddenda Regis sui nomine obedientia, pluribus esset agendum, voluit mea in dicendo vti opera, etsi vir eloquentissimus huic muneri cumulatius videretur per se satisfacturus, si rem aggredi voluisset. quod ab eo declinatum censeo, non quasi inferius dignitate Regij Oratoris, sed vt consilio modestiæ pleno, à laude per alios Regum legatos, homines militares, minime quæsita, abstineret, seu Alexandro forte ad imitationem proposito, qui certam in Olympico stadio victoriam pollicentibus ob pernicitatem pedum, ac ad decurrendum hortantibus, prudenter respondit, se id facturum, si Reges habiturus esset cõcertatores. Mihi igitur onus eiusmodi fuit subeundum, non sine magna animi voluptate, quod apud PONTIFICEM MAXIMVM erga me optime animatum de Regis maximi summo in eum studio dicendum, quod amplissimo inter Polonorum Proceres primarij ordinis Senatori, belli pacisq; artibus inclyto, operam nauandi occasio præberetur, cuius vt ciuilem in sublimi statu animum Vrbs est admirata, sic in summa ornatæ Orationis copia alienum à captanda facundiæ laude ingeniũ magnopere commendauit, ac ex eo de reliquæ Polonorum nobilitatis virtute atq; modestia iudicium fecit. Vt autem vel muneri satisfecerim, vel expectationi, aliorum esto iudicium, tuiq; inprimis, Cardinalis Amplissime, qui omnium bonarum artium ornamentis excultus, auitam eloquentiam studiosè tueris, Syluestro auo haud inferior futurus. Me certe mea nunquam delectarunt, vbi præsertim alienis vel oculos vel aures accommodaui. Quare cum præsens Oratio typis excepta, esset in Poloniam transmittenda, visum, te, pro tua humanitate, votis annuente, PETRI ALDOBRANDINI CARDINALIS

nomen ei præponere, vt si minus per se grata, at certe splendore, quem à te accipiet, spectata, prodiret in publicum. Amat enim Polonia, & vnice veneratur nomen Aldobrandinorum. CLEMENTI VIII. patruo tuo salutem se debere, per me publice professa est. CYNTHIVM Cardinalem amitinum tuum, in familiam adscitum, & vidit, & à moribus suauissimis, ac admirabili lenitate, prudentia, eruditione mirifice laudauit. De te idpsum sentiunt, tum qui Romam inde ad summi Pontificis pedes confluunt, tum qui è longinquo famam virtutum tuarum à suis acceperunt. Vt enim hi canos in iuuenili ætate sensus, omnibusq; virtutibus exaggeratum animum depræhenderunt, ita qui absunt, à suis edocti, te quasi nouum & splendidissimum Romanæ aulæ ac Dei Ecclesiæ lumen, venerantur. Patere igitur Cardinalis Amplissime, tuo ductu Orationem nostram tam longinquum iter suscipere, ac me auctoritate tua ita protectum velis, vt omnes intelligant litterarios labores meos, vt CLEMENTI VIII. grati hactenus fuere, ita tibi, qui sanguine Illi coniunctissimus, & ingenio simillimus existis, non esse iniucundos. Vale.

AD CLEMENTEM VIII.
A LÆLIO PEREGRINO HABITA ORATIO.

ADEST Beatissime Pater à Serenissimo Potentissimoq; Polonorum atque Succorum Rege SIGISMVNDO III. ad te orator destinatus, in publica obedientię professione summum Pontificatum gratulaturus, qui etsi expectatione serius aduenit, pluribus tamen hoc loco minime censet immorandum excusationi tarditatis; tum quod Polonorum rebus tot tantæq; nuper sese transuersas opposuere difficultates, vt earum enumeratio longior sit atq; molestior futura, tum quod eas magna tibi ex parte per Regium Internuncium expositas repetere, videatur superuacaneum. Quod si quantum lætitiæ SIGISMVNDO REGI tuus attulit Pontificatus, tantum commoditatis ad eam solemni legatione testandam tempora dedissent, ingenti quamuis locorum spatio disiunctus, nulli Christianorum Principum eius officij exhibendi celeritate fuisset concessurus. id enim tua in Regem nostrũ promerita, id illũ inter & amplissimos Principes arctissima olim necessitudine coniunctos, post iniquitate temporum alienatos per te reconciliata gratia, id Polonorum Regno tranquillitas à domesticis, securitas ab externis, salus domi, dignitas foris tui vnius industria parta, id opulenta pace ijsdem firmanda tibi suscepti haustiq; labores postulabant, vt quemadmodum præter ceteros christianos Principes vnus Rex noster peculiari quodã amoris, obligationis, necessitudinis vinculo tibi esset obstrictus, ita ad sanctissimos istos pedes osculandos, ad Regni vires offerendas, ad fidem, operam, obediẽtiam pollicendam eius Orator aliorum studia anteuertisset. Quod cum ille sui muneris esse intelligeret, vbi primum de Pontificatu tuo auditum est, hominem spectatę fidei, sibiq; à secretis, pręclara cum suæ voluntatis testificatione, magnis itineribus priuatim ad te cõtendere iussit. impedimentis vero sublatis, quæ maiora Regni negotia, ac in primis hanc solemnis legationis celebritatem morabantur nihil habuit antiquius quã è primarijs Senatoribus virum sum-

mo loco natum, Stanislaum Minchy Palatinum Lencicicensem ad te legare, ac se regnumq; suũ debiti huius obligatione exoluere. quod enim antea priuatim exhibuerat, à Sigismũdo, quod nunc publicè defert, à Rege deberi censebat. Verum diuino id plane consilio factum videtur, vt cùm Suecorum, Gothorum, Vuandalorum valida & vetusta Regna successionis iure ad Regem nostrum nuper deuenerint, moram dilatæ in hanc diem obediẽtiæ tam insigni accessione cõpensaret, ac vna legatione horum quoq; Regnorum fasces sanctissimis istis pedibus subijceret, ad quos maxime cuperet mortales omnes aspicere prouolutos. Ita enim sentit, quæ Regna Christi Vicarium, Petri successorem, summum Ecclesiæ Pastorem Romanum Pontificem non agnoscunt, nec ab eo fidei, atq; morum leges accipiunt, salutem & dignitatem non magis integram consequi, quàm membris à reliquo corpore auulsis, ac vim capitis, motũ videlicet atque sensum, haud excipientibus pristinæ vires constare possint. Ita verò Rex noster sentit sub piæ Matris disciplina ad Orthodoxæ Fidei normam educatus, satis etiam amplis Doctoribus instructus Poloniæ Regibus maioribus suis. Serenissima enim Catharina mater Catholicis à primo Iagellone sata maioribus, pietatem, instar necessariæ cuiusdam hæreditatis, nedum sibi retinuit, sed ad liberos quoque transmisit, ac Sigismundum filium ita instituit, vt qui à Romano Pontifice pasci, moneri, corrigi recusaret, eum ab ouili domini longius aberrare, ac Deum ipsum, qui suas illi vices in hoc orbe commisit, contemnere existimaret. Quare id vnum Rex noster inter oues mala gramina pastas diu versatus, enixe curauit, ne se hæretica peste sineret infici, sed incorruptam B. Petri fidem per manus à maioribus traditã integre seruaret, & quod fabulosè proditum de amne quodam, ferri per maris vndas, aquis impermixtis, dulcore custodito, nulla humoris ambientis contracta salsedine, id vere in se ipso exprimeret, ac inter illas maiori ex parte hæretico veneno afflatas gentes vitæ cursum ea ratione institueret, vt ab impiorum vicinitate nulla concepta macula, se ipsum quasi dulcibus sanæ doctrinæ aquis fluentem riuum populis Borealibus exhiberet. Regum verò Polonorum tantus fidei retinendę & amplificandæ ardor, tanta in Romanos

Pontifi-

Pontifices exstitit reuerentia, vt quo maius firmæ voluntatis argumentum præberi non poterat, pro fusione sanguinis ita se animatos non semel fuerint professi. Mecislaus ille, qui reiecto Idolorum cultu, primus Euangelio Poloniam aperuit, eius animi suos esse voluit, sanxitq; vt Poloni, dum inter sacrificia recitaretur Euangelium, gladios ad medium euaginatos capulo tenerent, ac ea cæremonia testarētur, se pro fidei defensione & propagatione ad mortem certaturos. Quod ille publico ritu instituit, etiā facto docuit, & probarunt posteriores. vnius enim Euangelij in vlteriores terras inferendi studio ita cum ferocissimis nationibus bella susceperunt, ac feliciter profligarunt, ita barbaras atq; sęua superstitione illigatas gentes Christo aduinxerunt, vt nemo non diceret Polonos bello inuictos, militaris glorię, & immortalis famæ natura auidos, ex illis tamen celeberrimis, nec sine multo sanguine partis victorijs, nihil præter diuini cultus splendorem, & fidei incrementum quæsiuisse. Debellata enim Cimbrica Chersoneso, & adiacēte Baltici Maris ora in potestatem redacta, domitis Pomeranis, Prussis, Valacchis, alijsq; non paucis, id vnum victoriæ iure victis imperatum, abiecto fœdo Idola colendi ritu ad castiores se cęremonias & Christiana sacra traducerent, in reliquis, recepta libertate, suis legibus viuerent, proprijs Magistratibus vterentur. O Reges verè Christianos, abiecta omni regnādi libidine in vnius Christi Domini obsequium mancipatos. O singulare studium Religionis nulla humanorum commodorum cupitate corruptū. Hic ego, si aues æmulatus, quas innata leuitas agit ad sidera per Polonorum Regum laudes quasi aperto & sublimi Cęlo inuehi velim & quæ illi facinora laudis & gloriæ plena ediderunt, cōlectari, si Barbarorum cęsas myriades innumeras, si Illyricum & Macedoniam armis peragratam, ac Turcarum Principem pacē orare coactum, si ad internecionē deletos Tartarorum immanes exercitus, aliaq; his maiora explicata bellicæ virtutis exempla referre tentauerim, nullum in ea spatij immensitate satis certum teneam cursum ac dies viresq; me deficiant, priusquam e tanto fortissimorum Regum numero, vel vnius Sigismūdi Primi palmas, felici quadraginta annorum decursu Poloniæ partas, oratione sim consequutus. In summos quoq; Pontifices ita perpetuo

petuo animati fuere Reges noſtri, vt ab eorum ore Chriſtum loquentē agnoſcerent, ac in eo vno maximè verti ſalutē dignitatē exiſtimationē ſuam arbitrarentur, ſi Romano Pōtifici obedirent. cuius mentis cum Vladiſlaus exiſteret eius nominis tertius, rebus cum Turca e Polonorum compendio compoſitis, iuſſus ab Eugenio IV. arma reſumere, quod ita Chriſtianæ Reipub. expediret, paruit, ac ſe regnumq; ſuum in incertam belli cruentiſſimi aleā coniecit, ne ſanctæ Sedi vlla non in re per Polonorum Reges fuiſſet obtemperatum. Vladiſlaus quoq; hoc antiquior alius opulentum Boemiæ Regnum vltro oblatum reſpuit quod Huſſitana hæreſi corruptum à Summo Pontifice, ac per illum à Chriſto defeciſſet, indomitamq; armis gentem, quā vectigalem habere poterat, maluit experiri hoſtilem, quo ſe Petri ſucceſſori omnibus animi ſenſibus iunctum confirmaret. Verum quid antiqua proſequor, ſi recentia ſunt ad manus, viuitq; in omnium memoria Stephanus Batthoreus victor triumphatorq; auguſtiſſimus cuius præclara extant in hanc ſanctam Sedem obſeruantiæ argumenta? Moſchum Poloniæ olim hoſtem acerbiſſimum ita attriuerat, vt ſi paulo amplius inſtitiſſet bello, nihil in poſterum ab eo metuendum videretur. Ceterū Gregorio XIII. certis de cauſis, vt arma poneret, & pacem faceret efflagitante, e medio victoriæ curſu ſuorum impetum reuocauit, non ſine magna indignatione militum querentium, eripi ſibi victoriæ, quam ſinu continerent, fructus, adeoq; ſe inhumaniter tractari, vt qui ſiti enecti, vbi paululum biberint, per ſummam iniuriam vi auelluntur ab aquis. His maiorum exemplis, hac pià educatione, ſuopte etiam ingenio Rex noſter impulſus, ſtatuit non eſſe egrediendum terminis, quos Romana Eccleſia omnium mater Eccleſiarum deſignarit. quam porrò mentem cum erga omnes Romanos Pontifices, quos diuina bonitas dediſſet, erat retenturus, tum maxime in te vno Polonicæ quietis fundatore colendo obſeruandoq; intelligit ſe totū debere eſſe defixum. Ad locum veni. P. B. valde lubricum, qui ſine aliqua moderatiſſimi ac vere ſacri animi tui moleſtia vix leuiter tangi, ne dum altius premi poteſt. dum enim cauſas refero peculiaris à Sigiſmundo Rege in te ſtudij, non poſſum non pauca inſerere de laudibus tuis, quas non, vt plerique pa-

tulis auribus excipis. Sed inseruiendum causæ, indulgendum tempori, parendum veritati, quæ vbi conspirant, viros excelso animo præditos meritorum suorum præconia auersari non debere Sapientes senserunt. Reuoca igitur in mentem res in Polonia, cum SIXTI V. ac Sanctæ Sedis Apostolicæ de latere Legatum Cardinalis ageres, à te gestas. fruere tantisper cogitatione meritorum tuorum. vtere fama tui. & qui fructus aliorum labores vix post mortem consequuntur, hos tu vigente adhuc ętate vberes & maturos Collige. Poloniam à domesticis dissidijs & externis impetitionibus pacaturus, aduentastire non integra, cum fuisset de summa rerum totis viribus certatũ, & multum humani cruoris effusum. madebat terra Christiano sanguine. acies vtrinque dispositæ ad repetendam pugnam, vlturæ suorum neces. totis interiacentibus campis horribili aspectu hominum iumentorumq; cadauera visebantur suo vel alieno sanguine inuoluta. hic fratrem intuebatur exanimem, ille filium, alius genitorem desiderabat, alius cognatione iunctum vel amicum; omnes vero par vltionis libido, idem animi impetus agebat in præceps. Iam classicum denuo personabat ad pugnam, iam gladios distrinxerant, cum tu quasi Dei nuncius e Cœlo delapsus, isto humanitatis, grauitatis, moderationis pleno aspectu tuo, quem constans prudentię & Sanctimoniæ fama præcesserat, tantam exacerbatis ad vindictam animis iniecisti reuerentiam, vt omni peruicacia deposita gladios condiderint, ecquid interim iuberes, quibus conditionibus controuersias componendas censeres expectaturi. Sequuta est disceptatio ardua, anceps, periculosa. nodi incurrebant Gordiano implicatiores, quos non expediret ferro dissolui. actum de pace apud homines, vt regnorum arcana postulant, vbi præsertim de summa rerum agitur, cunctatores atque difficiles. tua vero tanta in consultando vis exstitit atque copia, tanta in deliberando prudentia, tanta dexteritas in agendo, vt facile omnes in tuam venerint sententiam, (sentiebas vero quod partibus tutum & honorificum, quod Christianæ Reipub. esset salutare,) tãta enituit ingenij tui præstantia, tanta suauitas & integritas morum, tanta dictorum constantia, tantum studium æqui & boni, vt etiam qui de Romana Ecclesia male sentirent, rem omnem, de qua

agebatur,

agebatur, atque adeo ipsum caput rerum arbitrio tuo permiserint, rati id, quod erat, vocante ac præeunte diuino numine in Poloniam venisse te pacis sequestrem, ac nihil non e partium commodo & dignitate moliturum. neque vero huic egregiæ voluntati de cęlo defuit testimonium, quo aduentus tuus feliciter cessurus confirmaretur. ad primũ enim tuum cum Sigismundo Rege in patentibus Cracouiæ campis congressum, binę repente Stellæ circa Solem micuere, vt nemo non intelligeret, nouam Germanię Poloniæq; lucem aduenisse, qua suspicionũ, irarum, liuorum caligine discussa litigantium mentes essent illustrandæ. ita discordium animorum conciliator factus, assertor pacis, restitutor publice quietis, nites Polonorum oculis radio clariore, quam Sol diu nubibus obductus, mortalibus tandem gratus optatusq; illucescat. Tu enim ô sacrum Caput, superis hominibusq; carissimũ, animos offensionibus grauissimis exulceratos, ad maiora in dies mala erupturos, molliuisti atq; sanasti: tu Christianæ Reipub. aggerem Turcis, Tartaris, Barbaris immanissimis oppositum, per cuniculos Dęmonis arte subrutũ, protinus collapsurum, Deo vires præbente, fulciuisti. tu murũ illum Septentrionalem communi hominum hoste quatiente vasto hiatu apertum atq; disiunctum instaurasti, murum inquã non lapidibus atque cæmentis ædificatum, quasi Examilum Isthmi Peloponnisiaci, sed fortissimis Polonorũ pectoribus extructum atque firmatum, tu restitutor amicitiæ, artifex concordię, liberator Poloniæ, parens communis boni merito conclamaris, ac eæ in te vnum laudes cõgeruntur, quas humana mortalitas mortali homini beneficentiæ & virtutis ergo tribuere potest. Felicissimus ille dies qui te Pontificẽ aperuit, in fastos aurea nota referendus, quando ad optatissimum nuncium per vias effusi Poloni sibi mutuò, ac Reipubl. Christianę summum bonum sunt gratulati, templisq; confertim aditis, Deo immortali bonorum omnium largitori summa exultatione grates egerunt. quo enim pacto non gauderent summum Pontificem renunciatum, quem adeo cupide Polonorum dignitati fauentem vidissent? O Pater Beatissime, optasset Polonia posse reuelli e solo suo, vt te in Petri sedentem solio, ac iura dantem populis pręsens veneraretur. vellet Sigismundus Rex ad genu tibi accidere,

cidere, pedes osculari, ac demum in paternos amplexus ruere, repetita memoria antiquæ voluptatis. Sed quando illam natura, hunc regnorum rationes impediunt ab itinere, en omniũ vice ad te transmissus Orator in genua procumbit, ac SIGISMVNDI III. Polonorũ Suecorũq; Regis inuictissimi, ac vtriusq; illius Regni nomine perpetuã tibi obedientiam atq; subiectionẽ defert. Te vnicum Christi Vicariũ, te summũ Religionis Antistitem, te pastorum omnium Pastorem & correctorem, te diuinarum legum custodem veneratur & adorat. per hunc Oratorẽ Sigismũdus Rex ita se totum auctoritati tuæ committit, vt præ Sedis Apostolicæ dignitate, vilem sibi vitam fore polliceatur. Poloniæ Regnum P. B. magna tibi exstitit seges laudis, ampla pariendę alendæq; gloriæ materia, ingens apud Deum & homines occasio meritorum. Regnum istud à te pacatum se accepisse Rex noster palam fatetur. Perge igitur tueri Regem, qui ne de regno concordibus populorum suffragijs delato contenderet armis, gratia, consilio, auctoritate perfecisti. Perge promouere Regnum, quod in remotissimis partibus situm, truculentissimis hostibus obiectum, vallum se Christiani Orbis aduersum incursus Barbarorum constituit, eaq; appellatione, fumosis titulis contemptis, vnice gloriatur. Perge fouere gentem exploratæ in hanc sanctam Sedem fidei, cuius salus ab vniuersæ Christianæ Reipub. salute seiungi non potest. Id te pro tua singulari pietate, ac erga Poloniam caritate, pastoraliq; in omnes solicitudine præstiturum Rex noster confidit, & vicissim efficiet, vt in ea, quam ad præsens per Oratorem suum exhibet, obedientia, integra fide, ac incorrupta pietate ad extremum vsque spiritum perseueret.

DIXI.

SYLVII ANTONIANI SANCTCISS. D. N. CLEMENTIS VIII. CVBICVLI PRAEFECTI ET SECRETARII APOSTOLICI,

Responsio iussu eiusdem Sanctiss. D. ad praecedentem Orationem reddita.

NOBILIS Orator. Quod sacris Scripturis traditum est, filium sapientem lætificare patrem suum, id re ipsa probat SANCTISS. D. N. in filio suo carissimo SIGISMVNDO Poloniæ, & Sueciæ Rege. vere enim lætitia repletur paternus eius animus, dum videt Regẽ ætate, & summis ornamentis florentem, sapientia excellere, hoc est timore Dñi Sancto, & diuinæ gratiæ zelo, quem & aliàs sæpe, & nuper maxime declarauit, in Regni Sueciæ hæreditaria aditione, litteris ad S. D. N. statim scriptis, quibus grauissime testatus est nihil sibi antiquius, nihil esse optatius, quã Catholicam Religionem in Regno illo restituere. quod sane magna Sanctitatis suę, & huius amplissimi Ordinis comprobatione acceptũ est. & hodierna quoq; die suam erga Sanctã Apostolicã Sedem obseruãtiam pręclare ostendit Rex vester hac insigni legatione, qua per te clarum virum, & primariũ Senatorem debitã Christi Vicario obedientiam, more maiorum ritũ solẽni profitetur. Et quidem S. D. N. notæ, & perspectæ iampridẽ sunt Regij animi virtutes earũ tamen cõmemoratione valde lętatur, nihil. n. amantissimo patri dulcius, quam sapientẽ filium laudari, quemadmodum, & illa iucunda fuere, quæ à vobis narrata sunt, de veterũ Poloniæ Regũ pietate, religionis propagandæ studio, & Regni ipsius militari gloria. Nã Regnum illud, & natiõnẽ, nonminus piã, quàm fortẽ in intimo caritatis sinu gerit Sanctitas sua, singulariq; Dei benignitate factũ esse existimat, vt duo illa Regna in ipso Rege iungerentur, eamq; rẽ difficillimo hoc tẽpore Christianæ Reip. magnæ vtilitati fore sperat. Interea S. D. N. hãc Sigismũdi Polonię & Sueciæ Regis, pro vtroq; Regno obedientiã vna cũ his Venerab. Fratrib. suis S. R. E. Cardinalibus, recipit, & Regi, ac Regnis paterno affectu benedicẽs, cęlestium bonorum copiã, & victoriam aduersus nominis Christiani hostes, à Deo precatur.